HISTORISK TIDSKRIFT
(Sweden)

136:1 • 2016

Redaktören har ordet: Att sväva ovan perioder

Måste vi dela in historien i perioder? Frågan ställer sig den legendariske franske mentalitetshistorikern Jacques Le Goff (1924–2014) i *Faut-il vraiment découper l'histoire en tranches?* (2014), en bok som blev hans sista och som nyligen kommit ut på engelska. Med utgångspunkt i renässansen diskuterar och problematiserar han själva periodbegreppet och sätten att arbeta med perioder, dess olika innehåll och användningsområden.[1] Även om en del av det han skriver slår in öppna dörrar har han ändå en poäng med sitt påpekande att Västeuropa har genomgått flera renässanser, vilka har infallit både före och efter 1400-talets italienska. Ibland kan det vara historievetenskapligt relevant att ifrågasätta den gängse synen, som till exempel indelningen i epoker och perioder, och försöka betrakta historien från en ny infallsvinkel, alternativt att se den från ovan. Det ger perspektiv på både tiden och på oss själva som forskare och användare av historiska termer och begrepp.

Det är fortfarande relativt vanligt att historien uppfattas som en serie av epoker och perioder vilka avlöser varandra till synes plötsligt och utan mening; stenålder gick över i bronsålder som blev till järnålder, äldre och yngre, och först äldre, sedan hög- och slutligen senmedeltid, som omvandlades till renässans och reformation. Det är inget fel med det, tvärtom, vi behöver epoker och perioder som ett sätt att skapa ordning och sammanhang i röran av förändring och kontinuitet. Men de kan också låsa siktet för hårt på det varande, det som för stunden var, och få oss att missa det som har skett och det som kommer att ske. Det kan ligga orsaker och verkan dolda i den långa kontinuiteten, som ett snävt eller flera på varandra epok- och periodbegrepp missar.

1. Jacques Le Goff, *Must we divide history into periods?* (New York 2015).

Epoker och perioder kan tjäna som viktiga vetenskapsverktyg genom att de fångar in något centralt och utmärkande för en viss tid. Men de måste utsättas för ständig kritisk prövning och diskuteras, annars blir de trubbiga och förlorar sin analytiska skärpa. Forskningen blir ju så mycket mer spännande – och vetenskaplig produktiv – när den ifrågasätter en gängse bild eller bidrar till att skapa nya synsätt på epokerna och perioderna. Kanske är det just det som utmärker en god historieforskare; en förmåga att både kunna sväva ovan epoker och perioder under långa tidsintervaller och störtdyka ned i det empiriska materialet i korta tidsintervaller?

Den svåra konsten att från ovan kunna se rörelserna på djupet och veta exakt när man ska störtdyka ned i empirin för att finna något matnyttigt aktualiserar Jacques Le Goff med sin forskning och sista bok. Det gör också svenska historiker. Harald Gustafsson lyfter i detta häfte av *Historisk tidskrift* fram Sveriges förbindelser med andra länder och riken – ”politisk-territoriella enheter” – från medeltiden fram till 1800-talets svensk-norska unionen. ”Det börjar och slutar med Norge” som han formulerar saken. ”Det kan också uttryckas som att kungariket Sverige 1319–1905 i regel var en del av en större stat.” Av en längre period kan man också säga. Dessutom gör Mats Hallenberg och Magnus Linnarsson en periodöverskridande diskursanalys av politisk debatt om privata respektive offentliga utförare av allmänna verksamheter i Sverige, som till exempel den om gatubelysningen, stambanorna och latrinrenhållningen. Det är tydligt att en tankefigur som det allmänna bästa svävar högt ovan våra mest vanliga perioder tillsammans med två historiker som ser mönster i empirin. Mycket nöje!

Stockholms universitet BO ERIKSSON